

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ
В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Матеріали
III Міжнародної науково-практичної конференції
25 жовтня 2018 р.**

Харків - 2018

УДК 631.17.001.76:339.92

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету менеджменту і економіки
Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва
(протокол № 4 від 24.10.2018)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

О.В. Ульяновченко, чл.-кор. НААНУ, д-р екон. наук, професор; **В.М. Петров**, канд. екон. наук, професор університету; **О.І. Гуторов**, д-р екон. наук, професор; **Т.І. Олійник**, д-р екон. наук, професор; **Т.Ю. Білоусько**, канд. екон. наук, доцент; **Т.А. Бутенко**, канд. екон. наук, доцент; **Ю.Л. Філімонов**, канд. екон. наук, доцент; **І.О. Шарко**, канд. екон. наук, доцент, **Ю.В. Пащенко**, канд. екон. наук, доцент.

Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних процесів : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 25 жовтня 2018 р. / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків: ХНАУ, 2018. – 331 с.

ISBN 978-617-7645-26-8

До збірника увійшли результати досліджень вітчизняних та іноземних науковців, аспірантів і студентів, які висвітлюють актуальні аспекти інноваційного розвитку аграрного сектора України та інших країн.

Розраховано на вчених, викладачів, аспірантів та фахівців, які займаються питаннями інноваційного розвитку аграрного сектора економіки.

Видається за редакцією авторів.

ISBN 978-617-7645-26-8

© Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, 2018

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. Управління розвитком агропромислового виробництва і сільських територій на інноваційній основі: теорія та практика	9
Бержанір А.Л. Державно-приватне партнерство та його впровадження в аграрному секторі економіки	9
Варданян А.А. Принципи та завдання державного регулювання інноваційного розвитку та його особливості.....	11
Васильєва О.О. Трудовий потенціал як детермінанта підвищення конкурентоспроможності аграрного сектора	13
Голуб Д.О., Поберій А.В. Удосконалення методів управління кадровим потенціалом аграрних формувань	15
Грінкер Б.Ю. Стратегічна направленість управління персоналом в організації	18
Гуторов А. О. Механізм формування та реалізації інноваційного потенціалу аграрного сектора економіки	20
Гуторова О.О. Державне регулювання як основа розвитку сільських територій	23
Древаль Ю.Д. Соціальний захист сільськогосподарських працівників в документах міжнародної організації праці.....	27
Євменов В.О., Проценко Н.М. Оцінка демографічного та працересурсного потенціалу сільських місцевостей Харківської області	30
Золотько О.В. Інновації як фактор розвитку агропромислового виробництва ..	34
Зось-Кіор М.В. Можливості реалізації принципів ZERO WASTE	36
Ільїн В.Ю. Значення інноваційних процесів у формуванні венчурних підприємств.....	38
Ільїна О.В. Закордонний досвід інноваційно-інвестиційного розвитку аграрних підприємств.....	43
Кісіль М.І. Стратегічні напрями інвестиційного забезпечення розвитку мережі автомобільних доріг на сільських територіях	47
Конєва І.І. Фінансове забезпечення екологізації агропромислового виробництва	51
Корсун Є.С. Методи визначення прибутковості підприємства	54
Кошарна Ю. В. Аналіз процесу управління якістю продукції підприємства, зорієнтованої на зовнішній ринок	56
Краєвська Г.О. Зміцнення соціальної відповідальності як передумова розвитку сільських поселень	60
Крупіна С.В., Грузинова І.В. Інвестиційна привабливість підприємства.....	62
Лавдир В.Є., Улько Є.М. Роль використання вермикомпосту в сільськогосподарському виробництві.....	66

Лазарева О.В. Розвиток сільських територій в рамках євроінтеграційної стратегії України	69
Лісняк А. А., Крайнюков О. М., Торма С. Досвід залісення малопродуктивних еродованих ґрунтів, вилучених із сільгоспобробітку	73
Малиш І.А. Особливості реалізації інновацій в підприємствах аграрного сектору	76
Мельниченко О.А. Полеміка щодо сутності поняття «сільські території».....	78
Мерчанський В.В. Напрями інноваційної діяльності в лісовому господарстві..	80
Мещеряков В.Є., Якименко М.А. Сучасні проблеми та перспективи інвестиційної діяльності в Україні	82
Митрополенко І.І. Резерви підвищення економічної ефективності виробництва продукції рослинництва.....	84
Нагаєв В.М., Аубакірова А.Р., Кулинич К.В. Прогнозування організаційних конфліктів засобами інформаційної комунікації	87
Овчаренко А.Ю. Державне регулювання зайнятості населення в Україні	90
Онегіна В.М. Стратегічні основи інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств	92
Онiкiєнко Н.В. Державне регулювання діяльності підприємств агропромислового комплексу	95
Острась Е.Г. Формування інноваційно-інвестиційного потенціалу розвитку національної економіки: теоретико-прикладний аспект	98
Охрімченко І.В. Управління розвитком агропромислового виробництва на основі планово-економічної роботи	101
Павлюк С.І. Інноваційні підходи щодо регулювання соціально-економічного розвитку сільських територій.....	104
Петров В.М. Тенденції виробництва та функціонування ринку сільськогосподарської техніки у світі	107
Петченко М.С. Роль кадрової політики в системі менеджменту персоналу підприємства	111
Ригайло Л.М., Боднар О.Я. Розвиток агропромислового виробництва і його конкурентоздатність.....	114
Рожненко Д.А. Особливості маркетингової діяльності в сільському господарстві	117
Самойленко О. М., Альхімовіч В. С. Формування управлінської культури керівних кадрів в системі публічного адміністрування	119
Соколюк С.Ю. Гармонізація та гармонійний розвиток держави	123
Табенська О.І. Проблеми та перспективи впровадження інтеграційних процесів в індустрії гостинності.....	125

після гармонізації можна вести мову щодо ефективності, якості та результативності економіки держави.

Список використаних джерел: 1. Гармония. Материал из Википедии – свободной энциклопедии. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wik>. 2. Калиниченко М. П. Гармонізація економічних інтересів у системі маркетингового управління промисловим підприємством / Економіка промисловості : зб. наук. пр. – 2013. – № 3(63). – С. 119 – 128. 3. Иванус А. И. Код да Винчи в бизнесе или гармоничный менеджмент по Фибоначчи : учеб. / А. И. Иванус. – М. : КомКнига, 2006. – 104 с. 4. Шаріпова О. С., Надьон Г. О. / Гармонізація діяльності як процес забезпечення економічної безпеки підприємства / «Управління проектами та розвиток виробництва». – 2012. – № 1(41). – С. 1 – 6.

УДК 338. 483 . 13: 392. 72: 33. 012 .8 – 045.45

О.І. Табенська, канд. екон. наук
Вінницький національний аграрний університет, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

На сучасному етапі в Україні існують проблеми впровадження інтеграційних процесів в індустрії гостинності. Ефективне використання виробничого потенціалу базується на технічному переоснащенні, зростанні продуктивності праці і, відповідно, підвищенні конкурентоспроможності підприємства. Важливу роль при цьому відіграють інтеграційні процеси. Сучасний економічний розвиток вимагає структурних змін у побудові економічного потенціалу (виробничого, інноваційно-інвестиційного, маркетингового, інформаційного тощо) доцільно додати кластерний та інтеграційний потенціали [1, с. 54-58].

Світова практика доводить, що функціонування найбільш успішних економічних систем практично повністю забезпечується за рахунок переваг у технологіях виробництва і управління. Тому успішний розвиток економічної системи будь-якого рівня можливий при комплексному використанні концепцій стратегічного управління з урахуванням процесів, які визначають специфіку сучасного етапу розвитку економіки [2, с. 27-30].

Специфічною закономірністю реформування регіональної управлінської системи є оптимальне співвідношення системи, яка управляє, і системи, якою управляють. Це співвідношення досягається у процесі науково обґрунтованого проектування зазначених систем з одночасною зміною (чи заміною) основних елементів системи управління (форми організації, виробництва, структури) відповідно до видозміни керованої системи.

Поєднання усіх видів і форм управління на території в рамках регіонального слід розуміти як можливість досягнення відповідності

реформованих на базовому рівні господарюючих суб'єктів і створених нових управлінських форм (асоціації, спільні підприємства, корпорації, кластерні утворення, міжрегіональні об'єднання тощо) зі структурою і повноваженнями центральних органів управління регіоном [3, с. 25].

Завданням підприємця в цей час є впровадження в життя інноваційних змін; він має бути тією складовою, яка доносить ідею до матерії, виступає посередником між ідеєю та її матеріалізацією. Та все ж слід пам'ятати, що один підприємець, якщо він має достатньо фінансів та великий ентузіазм, не зможе працювати ефективно. Завжди успіх на ринку залежить від наявності партнерів. Одним із способів досягнення успіху у впровадженні інновацій є налагодження партнерських стосунків з ініціаторами змін, які мають можливість впливати на ринок і вирішувати хід справи [4, с. 72-75].

Кожне підприємство, створене для досягнення певного успіху, із самого початку своєї діяльності цільовими орієнтирами обирає розвиток і зростання. Однак реальне життя коригує ці основні настанови, оскільки нерідко створюються умови, за яких дотримання високих темпів зростання є не найкращим рішенням. Об'єктивні та суб'єктивні причини спонукають підприємство збільшувати або зменшувати темпи зростання продажу, інших кількісних та якісних показників, а отже, обсягів прибутків і можливостей реінвестування їх у виробництво для подальшого розвитку. У таких випадках йдеться про різні загальні стратегії, а не лише про стратегію зростання.

Загальні стратегії організації – основний управлінський «план гри», спрямований на налагодження функціонування та розвитку її у довгостроковій перспективі, шляхом виконання продуктово-товарних, ресурсних та функціональних стратегій, необхідних для заповнення «стратегічної прогалини» та досягнення стратегічних цілей.

Розглянемо стратегії зростання (різними темпами) за рахунок: експансії (створення / захоплення ринку, розвиток ринку або/та виробничого потенціалу); диверсифікації (центрованої, спорідненої, неспорідненої, конгломератної); вертикальної та горизонтальної інтеграції; глобалізації діяльності [5, с. 49-58].

Відомий вітчизняний вчений-економіст В.В. Зіновчук аналізуючи логіку групових дій сільськогосподарських товаровиробників зазначає, що час, який використовує товаровиробник для розвитку власного сільськогосподарського виробництва, зменшує можливість ефективно діяти в інших споріднених сферах. Отже, на думку вченого, дана проблема вирішується трьома шляхами. Перший шлях – досягти таких розмірів виробництва, що дозволять утримувати власні спеціалізовані служби постачання і мережі збуту продукції, переробні, торгові та інші дочірні підприємства, як це виконують великі корпоративізовані ферми у розвинутих країнах.

Другий шлях пошуку можливості поєднання виробничої і ринкової діяльності – це користування послугами ринкових посередників, які надали б допомогу або навіть виконали згадані господарські функції. І тому кожна країна, що стала на шлях ринкової економіки, рано чи пізно зустрічається з таким явищем, як експансія посередницького бізнесу у сільському господарстві [6, с. 12-13].

Диверсифікація виробництва передбачає як урізноманітнення видів діяльності підприємства, його вихід за межі основного бізнесу, так і розширення наявної номенклатури й асортименту продукції (послуг). Розвиток принципово нових для підприємства, у маркетинговому чи/та технологічному аспекті не пов'язаних (не споріднених) з основним виробництвом галузей або видів діяльності (наприклад, сільського зеленого туризму, виробництва швейних виробів, будівельних матеріалів, надання різного виду несільськогосподарських послуг тощо) варто розглядати як конгломератну або нетрадиційну диверсифікацію [7, с. 121-125].

Третій шлях, за допомогою якого сільськогосподарські товаровиробники можуть не лише забезпечити гармонію виробництва і ринкової діяльності, але й стати рівноправними, конкурентоспроможними учасниками ринкових відносин, – це шлях вертикальної інтеграції, тобто об'єднання їх зусиль з метою просування у суміжні з сільськогосподарським виробництвом сфери діяльності для забезпечення контролю за рухом створеної у власному господарстві продукції і отримання від нього відповідного зиску [6, с. 12-13].

У цих умовах об'єктивно необхідним є наукове обґрунтування й практичне розв'язання комплексної проблеми – організації розвитку конкурентоспроможного великотоварного агропромислового виробництва на інноваційній основі, що передбачає використання механізмів інтеграції, в основу якої покладено корпоратизацію, кооперацію та кластеризацію.

На сучасному етапі – це галузева (секторальна) організація агропромислового виробництва, яка спрямовує його на вертикальну інтеграцію в напрямі формування трансрегіональних корпоративних агропромислових об'єднань – агрохолдингів. Однак суттєвим недоліком формування і розвитку холдингових об'єднань є перерозподіл власності на селі та втрата самостійності їх учасниками, зосередження уваги інвесторів лише на економічних результатах та ігнорування проблем соціального і екологічного характеру сільських територій [8, с. 1-7].

Вітчизняні вчені-економісти Національного наукового центру Інститут аграрної економіки досліджуючи формування та функціонування ринку агропромислової продукції, звертають увагу також на підвищення конкурентоспроможності та соціальної спрямованості агропромислового виробництва на основі кластерних систем.

На думку вчених, агропромислові кластери на основі поглибленої спеціалізації та концентрації виробництва з урахуванням земельних природно-кліматичних і просторових переваг територій виступають своєрідними точками зростання – локомотивами розвитку сільських територій. Згідно з моделлю кластера у сільському господарстві це міжгосподарське територіальне об'єднання не тільки взаємодоповнювальних підприємств як великого аграрного бізнесу так і малого сільськогосподарського підприємства, що співпрацюють між собою формуючи замкнутий технологічний цикл великотоварного виробництва та реалізації конкурентоспроможної кінцевої продукції, товарів, послуг при збереженні юридичної самостійності його учасників [9, с. 3-15].

Кластерний підхід відіграє важливу роль і в розвитку туристичних послуг в провідних європейських державах. В стратегії розвитку регіонів кластерний підхід являє собою форму територіально-галузевої організації виробництва, що сприяє реалізації інноваційних підприємницьких проектів економічного розвитку, обумовлює синергетичний ефект взаємодії з науковими, проектними інститутами при зацікавленій участі регіональних і муніципальних органів управління.

Ефект туристської кластеризації особливо значний і посилюється в силу, притаманній туризму властивості мультиплікативності, сутність якої в тому, що туризм для розвитку вимагає зосередження в рамках однієї обмеженої території взаємопов'язаних підприємств і організацій, що займаються розробкою, виробництвом, просуванням і продажем туристського продукту, а також найрізноманітнішої супутньої діяльності.

Застосування кластерного підходу до формування туристських дестинацій дозволяє досягти якісно нового рівня розвитку малих міст (сполучення конкуренції та співробітництва; "колективна ефективність"; "гнучка спеціалізація"; ріст конкурентоспроможності; полюси зростання; використання ефектів масштабу), що в свою чергу сприятиме розвитку регіону в цілому [10, с. 26-31].

Отже, проблеми управління розвитком агропромислового виробництва і сільських територій на інноваційній основі досить актуальні на сучасному етапі. Необхідно продовжувати дослідження: тенденцій розвитку міжнародного, а також регіонального туризму; впливу кластерів на економіку регіону; умов створення туристської інфраструктури; конкурентоспроможності туристських дестинацій; видів диверсифікації; стратегій диверсифікації та інтеграції в аграрних підприємствах.

Список використаних джерел: 1. Михайленко О.В. Роль інтеграційних процесів у формуванні та реалізації економічного потенціалу підприємства / О.В. Михайленко // Агросвіт. – 2014. – № 5. – С. 54–58; 2. Войнаренко М. Кластерні об'єднання: міжнародний досвід та українські реалії [Текст] / М. Войнаренко, А. Береза // Економіст : науково-практичний журнал. – 2013. – № 10. – С. 27-30 : табл. – Бібліогр. в кінці ст.; 3. Калетнік Г.М. Розвиток організаційно-функціональних структур управління в регіональних економічних системах : моногр. / Г.М. Калетнік, А.Г. Мазур, О.Г. Кубай. – Вінниця: Вінницька газета, 2009. – 188 с.; 4. Паулі Г. Синя економіка. 10 років, 100 інновацій, 100 мільйонів робочих місць / Г. Паулі; пер. з англ. А. Побережна; ред. Л. Ярошенко – «Risk Reduction Foundation, 2012. – 320 с.; 5. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: підручник / З.Є. Шершньова. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2004. – 699 с.; 6. Зіновчук В.В. Організаційні основи сільськогосподарського кооперативу / В.В. Зіновчук. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : Логос, 2001. – 380 с.; 7. Дмитренко О.М. Види стратегії диверсифікації та особливості її реалізації в сільськогосподарських підприємствах / О.М. Дмитренко // Економіка АПК. – 2010. – № 2. – С. 121–125.; 8. Куцина Л.В. Управління розвитком аграрної сфери на основі кластерного підходу [Електронний ресурс] / Л.В. Куцина //

Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. Вип. 125. – Харків : ХНТУСГ. – 2012. – 340 с. – Режим доступу : http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_125/24.pdf.; 9. Кропивко М.Ф. Підвищення конкурентоспроможності та соціальної спрямованості агропромислового виробництва на основі розвитку кластерних систем [Текст] / М.Ф. Кропивко // Економіка АПК. – 2013. – № 3. – С. 3–15 : фот. цв. – Бібліогр. в кінці ст.; 10. Войтенко К.К. Кластерний підхід до формування та розвитку туристських дестинацій з урахуванням туристського потенціалу міст / К.К. Войтенко // Комунальне господарство міст. – 2014. – № 117. – С. 26–31.

УДК 631.152

О.М. Таран, канд. екон. наук, доцент
К.В. Черкесова, здобувач другого (магістерського) рівня
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва,
Україна

ФОРМУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОЇ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Система менеджменту являє собою частину соціально-економічної системи (організації), виділену зі зв'язків, що характеризує відносини управління, тобто зі зв'язків співвідпорядкованості в системі спільної діяльності.

Систему менеджменту характеризують такі параметри: структура (її конструкційна основа), конфігурація, склад і співвідношення ланок (лінійних, функціональних, допоміжних, обслуговуючих), розподіл функцій по ланках і рівнях менеджменту, розподіл повноважень, зв'язку ланок системи менеджменту, інформаційна ємність ланок, структура персоналу, на яку орієнтована система менеджменту.

В основі формування системи менеджменту лежать сім факторів: мета менеджменту, функції менеджменту, повноваження менеджменту, трудомісткість функцій і повноважень, об'єкт менеджменту, інформація, техніка. Саме ці фактори у своїй сукупності визначають існування або відсутність ланок системи менеджменту, їх величину, організаційний статус, тобто становище в системі менеджменту, зв'язку з іншими ланками[1].

Процесний, системний, ситуаційний, предметний та функціональний підходи до управління, які складаються з певних положень, а являють собою, скоріше, способи або образи мислення, які у комплексі розглядають різні аспекти управління. Сучасні підходи та напрямки розвитку теорії управління концентрують в собі набутий досвід та практику управління підприємством як відкритою системою. Усвідомлення принципів змін функціонування підприємств у мінливому середовищі, застосування інформаційних технологій,